

com a femení, i en el sentit de 'dona moguda': «la dona no val una... figa / si no és loçana, / e que set jorns de la setmana / vage... per vila» escrivia Metge en el seu indecent *Sermó* (jugant maliciosament amb figa), *NCL.*, 47.4; «elles entenen ésser gran felicitat haver molt delicament e... loçania» (*Somni*, *NCL.*, 122.25, on també escrivia «tongue in cheek», que diria Lovelace).

Locació, V. *llogar* *Locada*, V. *loco* *Local*, *localisme*, *localista*, *localitat*, *localitzable*, *localització*, *localitzar*, V. *lloc* *Locando*, V. *loco* *Loçania*, V. *loça* *Locatiu*, V. *lloc*

LOCAUT, pres de l'angl. *lockout* 'acte de tancar la porta, deixant fora algú'. □ 1.ª doc.: 1921, en què els insaciables fabricants, induïts pel botxí militar Martínez Anido, cometeren a Barcelona el fatídic error, les conseqüències del qual sofreix encara la pàtria.

Loció, *locionar*, V. *llavar*

LOCO (que alguns volen 'redimir' dient *lloco*), gros i intolerable castellanisme a penes usat enlloc més que en el P. Val. i les Illes (passat que sigui amb caràcter de sarcasme afectiu); s'introduí només amb caràcter d'eufemisme (per no ofendre els parents etc.), que com a tal, resultava més passador que *folli*; per la mateixa raó, a les altres regions catalanes, com a mot substituït s'ha introduït *BOIG* (pròpiament no era més que 'beneït, babau' i així no ofenia, si bé ha acabat allà per pendre peu en el sentit secundari); i per la mateixa raó el castellanisme s'introduí en zones de França i Itàlia que estigueren ocupades per exèrcits castellans: lldg. *loco*, sic. *locca* (Pirandello, *Liola* II, ed. Mangò, pp. 369, 706), milanès *locch* «balordo, intronat» (Carlo Porta, *Poesie*, 1959, p. 122; Salvioni, *Dial. Mil.*, 177). Encara que és bastant segur que el cast. *loco* i port. *louco* (S. XIII) vénen de l'àr. antic *lāuq* (*DECH*, *LOCO*), és òbviamt desencaminada la idea que el mot pugui ser arabisme autòcton en el P. Val. (notem entre altres coses que no té -o ni cap vocal final en àrab). També ribagorçà (Fraga; Benasc, Ferraz 73); i alguns rossellonesos n'han format un diminutiu afectiu *llocaret* 'ximplet' (Saisset, *Catal. del R.*, 252).

Locomòbil, *locomoció*, *locomotor*, *locomotora*, V. *lloc* *Locució*, V. *loquaç* *Lòcul*, *loculació*, *loculat*, *loculicida*, *locupletar*, V. *lloc* *Locutori*, V. *loquaç*

LOFOBRANQUIS, compost savi del gr. *λόφος* 'plomall' i *βράγχιον* 'brànquia'. □ 1.ª doc.: *DFa*.

Logaèdic, V. *lògic*

LOGANIACIES, derivat savi del nom del botànic irlandès James Logan (fi S. XVII).

Logarítme, *logarítmic*, V. *lògic* *Lògia*, V. *lletja*

LÒGIC, pres del ll. tardà *logicus* id., i aquest, del gr. *λογικός* 'relatiu al raciocini o raonament', derivat de *λόγος* 'paraula', 'argument, discussió', 'raó', que per la seva banda es deriva de *λέγω* 'jo dic'. □ 1.ª doc.: fi S. XIII.

Ja en Llull: «A la Sgleya / --- / aquest debat / ha fet gran bé: / molts en la fe / --- / grans theològics, / sofistes, *lògics*, / disputadòs, / sermonadòs / los ha fet fer», JRoig (*Spill*, 10754). És un dels mots savis en què es va vacillar més entre l- i ll-: «Altr' Art memorable - per dar consell recte, / fès vós, y aquella - per nom *Art divina*. / Altr' *Art* molt perfecta - qui 's de medicina / fès vós, i aquella - del *lògic* projecte / ---», Gaspar Calaf, a. 1502 (JMBover, *BiEscrBal.* I, 136.11.8); *lògic* i *llògica*, *DTO*. (1647, 1670).

Així també Lacav.; però Lab. 1840, tot admetent *llògica*, prefereix *lògica*; Careta, tot blasmant *liberal* per *lli*-, desaprova *llògica*; veig *lò-* en diversos escr. Renaix.: «vostè té un caràcter massa prompte per a disputar, y jo só molt *lògic*. —Què diu ara? No la torni a dir aquesta expressió, que si'm vol guanyar ab termes d'advocat ---», EmVilanova (*Esc. Barc.*, p. 70); «l'home, primer que tot --- ha de ser *lògic*; la *lògica* és tan necessària a l'home, que... —Ja veuràs, acabem: deixa't de discursos ---», NOLLER (*Febre d'Or*, ed 1928, II, 175); «--- la pedrada d'un foner --- buidava un ull a la petita de can Però --- tothom endevinava --- però --- discorren --- que lo *lògic* era deixar que qui tot sol s'embranchava, tot sol s'escatís», VCatalà (*Ombri-voles*, p. 91). Així mateix ho veig en un article de A. M. Borrell al diari «La Renaixensa», fi IV-1896; i en una carta d'E. d'Ors a Coromines de gener 1909.

D'altra banda *lògic* registra el *DAG*. en els Ss. xv i xvi, *lògic* i *llògica* en els mall. *DFgra.* i *Damen.* i en el valencià¹ d'Escrig de 1851, i així ho escrivia Moll el 1924 (*BDLC* XIII, 241); en el Principat mateix, altres escriptors usaren fins al nostre temps aquesta forma; així Coromines fins a la seva edat madura, no sols a la *Vida Austera*, on surt a cada pas i en altres obres d'aquell temps, sinó en diversos articles d'«El Poble Català», entre ells encara un de 9-1-1910, «L'Amable Eugeni d'Ors ensenyant la *Llògica*» (*O. C.*, 48a), una mica agrejolç, on no es tracta tant d'ensenyar com de mostrar, i no la ciència filosòfica sinó la *lògica* interna de la manera de ser d'Ors. I així ho escriví encara, tres cops seguits, en una carta a AmVives de novembre 1926. Però el *DORT* (1917) havia deixat resolta la qüestió admetent només *lògic*, com ho escriví AmVives en contestar aquella carta de Coromines (*O. C.*, 1666a i b); i per aquell temps el mateix Coromines s'hi va plegar (carta d'ell a mi 1926-8), en *Jardins de Sant Pol* (*O. C.*, 840a etc.) i a les *Conf. Filos.* (1930).

Lògica, nom de la ciència, també fi S. XIII: la *Lògica* del Gatzell, escrita en vers per Llull (*AIEC*, 1913, 332ss.); «altres gents són enfre nós, qui entenen la glòria moralment --- e dien que Mafumet parlava per semblança a les gents --- e aquests ayals són 'naturals' e grans clergues e --- en alcunes coses no serven bé los manaments de nostra ley --- quax a heretges, a la qual